

**NATIONALT ROUNDTABLE OMKRING
FINANSIERING AF GRØN VARME OG
ENERGIEFFEKTIVITET I DANMARK**

**FOKUS PÅ PRIVATE BOLIGER OG
UDFORDRINGER I LANDDISTRIKTER**

22. maj 2023

Venue:

Vartov

Farvergade 27, 1463 København K

Funded by the Horizon 2020 Framework
Programme of the European Union

INDHOLD

Introduktion og Formål	2
Agenda	3
Parallelsessioner.....	4
Session 1 om Private Boliger	5
Session 2 om Finansiering af den grønne omstilling i område 4, inkl. i relation til Termonet.....	7
Nøglespørgsmål Til Diskussionen	8
Deltagere.....	9

INTRODUKTION OG FORMÅL

Formålet med det tredje nationale roundtable under RoundBaltic projektet er at samle nøgleaktører til en dialog om finansiering af energieffektivitet i boliger og erhverv i Danmark, med henblik på at diskutere rammer for indsatsen og konkrete tiltag. Eventen følger op på to tidligere nationale roundtables under RoundBaltic i hhv. marts 2021 og sept. 2022, samt regionale roundtables i Region Midt, Region Syd og i Øst Danmark. Eventen vil afsætte tid til diskussion i parallelsessioner og gennem interaktion mellem deltagere.

Eventen sker i samspil med events arrangeret af Europa Kommissionen som en del af initiativet "Smart Finance for Smart Buildings" under initiativet Sustainable Energy Investment Forums, der har til hensigt at styrke samarbejdet mellem offentlige og private aktører involveret i udvikling af finansieringsprogrammer.

SEI Forums har i perioden 2016 – 2019 gennemført mere end 30 events i 15 medlemsstater. Initiativet gennemfører i perioden 2019 – 2023 en ny serie af events i 10 medlemsstater. Information om afholdte og planlagte events kan findes på SEI Forums [hjemmesiden](#).

I forhold til nogle af de medlemsstater, hvor der blev afholdt SEI Forum events i perioden 2016 – 2019 har EU valgt at igangsætte en række nye EU støttede projekter indenfor Horizon 2020 programmet, der alle sigter mod at opbygge nogle mere permanente stakeholder forums på nationalt plan.

RoundBaltic fungerer på den baggrund som opfølgning af tidligere SEI Forums roundtables afholdt i Danmark, Polen og Letland. I Danmark gennemføres RoundBaltic projektet af EC Network og GATE 21 samt Region Midt og Region Syddanmark. EC Network er også fortsat en del af det Team der assisterer EU på gennemførelse af SEI Forums i den nye periode (2019 – 2023).

Et særligt mål med RoundBaltic er at skabe de nødvendige strukturer for at der kan opnås de energibesparelser, der kan være med til at efterleve de danske klimamål. Den europæiske trend er at etablere one-stop-shops, der kan hjælpe boligejere eller erhvervslivet med at identificere, planlægge og gennemføre energisparetiltag. Derfor er målet at etablere one-stop-shops, der kan fungere i en dansk sammenhæng.

Diskussionerne på de regionale roundtables har vist at der er brug for danske midler til projektudviklingsassistance for at hjælpe investeringerne på vej. Der er gode erfaringer med den europæiske ELENA ordning der kan adopteres i en dansk kontekst og som kan knyttes sammen med etablering af one-stop-shops. Krigen i Ukraine og den relaterede gaskrise har forstærket dette behov, hvor energireoveringer af boliger og energieffektivitet i erhverv kædes sammen med konvertering af naturgas til varmepumper eller fjernvarme, eller anden bæredygtig løsning.

AGENDA

10:00 VELKOMST

- Indskrivning m. let servering

10:30 Plenum om Investeringsrammer

- Velkommen og Introduktion, inkl. status på RoundBaltic projektet - v. EC Network
- Den nationale ramme for energieffektivitet – v. Vincent Rudnicky, Energistyrelsen
- Orientering fra den finansielle sektor – v. Lars Ravn Knudsen, Finans Danmark
- Branchens synspunkter – v. Katrine Bjerre M. Eriksen, Synergi
- Oplæg til fremadrettede muligheder – Støttestruktur for investeringer i grønne løsninger, herunder mulighed for dansk ELENA ordning

12:00 FROKOST

13:00 PARALLELSESSIONER PER EMNE

1. Private Boliger
2. Finansiering af den grønne omstilling i område 4, inkl. i relation til Termonet

Indenfor hvert emne vil der blive gjort status for indsatsen under RoundBaltic, være udveksling af erfaringerne mellem regionerne og blive fremlagt nye indlæg, der kan inspirere den videre proces omkring energieffektivitet.

14:45 PAUSE

15:00 PANEL OM HÅNDTERING AF UDFORDRINGERNE

Den afsluttende session omfatter en paneldebat om hvordan der kan skabes de bedst mulige rammer for energirenoveringer af boliger og omstilling til grønne varmekilder.

- Rapportering fra hver emnesession
- Debat om mulige politiske og andre tiltag i relation til investeringsrammer og øvrig facilitering af handling

16:00 AFRUNDING – NETVÆRK MED BOBLER

PARALLELSESSIONER

Deltagerne vil blive inddelt i to parallelsessioner omkring hhv. private boliger og finansiering af den grønne omstilling i område 4, der har til formål at identificere konkrete tiltag og opfølgingsmuligheder inden for hvert emne.

Hver session vil indeholde en fremlæggelse af status for fremdriften i hver region (Region Midt, Region Syddanmark og Øst Danmark) og de videre intentioner, herunder set i relation til konklusionerne fra de tidligere afholdte regionale roundtables. Herefter vil der være indlæg af fælles interesse og med diskussion undervejs.

Der vil videre være drøftelse af ideer og anbefalinger til hvad der er brug for mht. investeringsrammer og finansielle instrumenter, herunder i relation til interaktionen mellem det regionale og det statslige niveau og hvordan man kan sikre fremtidige strukturer omkring implementering af løsninger.

Til hver session er der tilknyttet en moderator til at facilitere en interaktiv diskussion og en rapporteur vil være med til at uddrage de vigtigste konklusioner.

SESSION 1 OM PRIVATE BOLIGER

Tidligere roundtables har gjort det klart at 'one-stop-shop' konceptet, hvor boligejerne får tilbudt en samlet pakke til finansiering og kvalitet i udførelsen kan være en primær drivkraft til at skabe dynamik i energirenoveringer af private boliger i Danmark. Det har desuden været gjort klart, at det er hensigtsmæssigt at samtænke energirenoveringerne med behovet for grøn varme i de private boliger, og ikke mindst i forhold til bestræbelserne på at mindske afhængigheden af russisk gas gennem udfasning af fossile brændsler til opvarmning.

Der er en række initiativer i gang politisk og i centraladministrationen parallelt med initiativer regionalt og lokalt. RoundBaltic understøtter etablering af 'one-stop-shops' som omdrejningspunkt for at nå ud til boligejere med koordinerede tilbud og vejledning i grøn varme og energirenoveringer. Status for initiativer i denne retning er:

Syddanmark

RoundBaltic har været fødselshjælper for et nyt EU-projekt COHEAT2, der startede op 1. nov. 2022. Her arbejder syv kommuner i regionen sammen om 'one-stop-shops' og derigennem generere investeringer for minimum 32 MEUR, hvoraf konvertering af boliger fra olie- og gas til varmepumper samt energirenoveringer udgør en pæn andel.

Region Midt

Regionen arbejder målrettet mod at etablere et regionalt set up, der koordinerer indsats og ressourcer på tværs af kommuner i forhold til energirenoveringer og grøn omstilling. Fokus er i første omgang på områderne udenfor fjernvarmeområdet. Dette støttes af regionale bevillinger til en række projekter med henblik på at afsøge og skabe et fælles og solidt beslutningsgrundlag for valg af fælles alternative energikilder. Desuden har flere kommuner fået støtte fra EUCF (European City Facility) til udvikling af investeringskoncepter for termonet-systemer.

Øst Danmark

Kalundborg har fået en bevilling af EU City Facility programmet til at lave et investeringskoncept for energirenoveringer af private boliger og RoundBaltic assisterer via Gate 21 med at opskalere dette initiativ til et ELENA projekt med et betydeligt investeringsomfang.

Det nationale roundtable har til formål at understøtte den videre udvikling af disse one-stop-shops og herunder finde frem til hvordan man bedst muligt involverer den finansielle sektor og skaber de bedst mulige rammer for indsatsen.

AGENDA

Moderator: Anders Bræstrup, Region Midt

Rapporteur: Nils Daugaard, EC Network

13:00 Velkomst og intro

- Velkommen og tour de table blandt deltagerne
- Kort resume af konklusionerne fra seneste roundtables
- Introduktion til dagens session

13:15 One-stop-shop (OSS) organisering og fremadrettede planer

- Oplæg om initiativ i Syddanmark med one-stop-shop for tre geografier, repræsenterede syv kommuner, i Region Syddanmark som led i COHEAT projekt
- Oplæg om one-stop-shop initiativ i Øst-DK på tværs af en række kommuner

Der er sket meget siden sidste nationale roundtable og der vil være en opdatering af den seneste udvikling. Herunder vil oplæggene komme omkring hvordan man når ud til boligejerne i samspil med kommuner og andre aktører og de finansielle udfordringer i processen.

14:00 Involvering af den finansielle sektor

- Finans Danmark
- Tour de table blandt de deltagende banker

Opdatering af hvordan finansverdenen i disse år øger fokus på grønne investeringer, herunder boligrenoveringer med sigte på energibesparelser, og hvilke målsætninger og planer som de repræsenterede banker har i den forbindelse.

- Debat om hvordan man bedst muligt inddrager den finansielle sektor i one-stop-shops generelt set og konkret i de repræsenterede one-stop-shops.

14:40 Opsamling

14:45 Slut på sessionen - kaffepause

NØGLESPØRGSMÅL TIL DISKUSSION

- Hvad kan der gives af anbefalinger til det videre arbejde med 'one-stop-shops' i de repræsenterede initiativer og med hensyn til den videre spredning af konceptet. Hvad er budskabet til det politiske og administrative niveau for at sikre momentum (kan føde ind i debatten under det afsluttende panel)
- Hvordan involverer man bedst muligt pengeinstitutter i 'one-stop-shops' og hvordan gøres det specifikt i de repræsenterede 'one-stop-shops'.

Konklusioner og anbefalinger fra sessionen vil blive præsenteret i det afsluttende panel.

SESSION 2 OM FINANSIERING AF DEN GRØNNE OMSTILLING I OMRÅDE 4, INKL. I RELATION TIL TERMONET

RoundBaltic har et generelt fokus på mulige samarbejder på tværs af kommuner, herunder også i relation til det aktuelle behov for energieffektivisering og alternativ energiforsyning i områder uden for fjernvarmenettet. Dette vedrører også landdistrikter hvor boligernes friværdi er lav, og langt fra dækker lån til nye varmekilder og energirenoveringer.

Konvertering til individuelle varmepumper er en mulig alternativ energikilde i landdistrikterne, men det kollektive alternativ "Termonet", der er baseret på et fælles primært kredsløb til varmepumper, er generelt betragtet som en mere økonomisk og teknisk fordelagtig løsning, og er ikke forbundet med støjgener.

Varmepumperne og termonettet kan suppleres med el-producerende VE anlæg i form af solceller og eventuelt vindmøller og bidrage til aflastning af det kollektive elforsyningsnet.

De fælles løsninger forventes at kunne gennemføres i samarbejde med fjernvarmeselskaber der etablerer og/eller driver de fælles anlæg inden for rammen af varmeforsyningsloven (anlæg over 250 kW). Dette er dog stadig uafklaret, og denne usikkerhed er p.t. en væsentlig barriere for at skabe momentum omkring Termonet.

En anden mulighed er energifællesskaber, dvs. en sammenslutning af energiforbrugere såsom borgere, boligforeninger, virksomheder og kommunale institutioner i en ikke-kommerciel, juridisk registreret forening eller andelsvirksomhed.

Såfremt Termonet anlæg over 250 kW som forventet bliver omfattet af varmeloven kan de som udgangspunkt finansieres med et kommunegaranteret lån medens de mindre anlæg under 250 kW, der for eksempel kan finansieres via energifællesskaber, har en udfordring med at finde finansiering på det private marked. Samtidig er der i disse områder en særlig udfordring med at finansiere energirenoveringer.

Finans Danmark og Landdistrikternes Fællesråd har kaldt til handling via et nyligt udspil i januar 2023. Her er angivet i alt 13 forslag, der sigter på at give boligejerne i landdistrikterne bedre mulighed for at finansiere nye varmekilder og energirenoveringer.

Alle regioner involveret i RoundBaltic har via forskellige projekter haft fokus på disse problemer, og især udbredelsen af termonet, som en mulig alternativ energikilde. Region Syd er via ovennævnte EU-projekt COHEAT i gang med at screene potentialer og at udvikle tilbud til boligejere omkring projektudvikling.

I Region Midt har flere kommuner også screenet potentialer og Region Midt har via puljen "Den bæredygtige landsby" støttet en række projekter med henblik på at afsøge og skabe et fælles og solidt beslutningsgrundlag for valg af fælles alternative energikilder. Målet er at mobilisere borgere, forsyninger og beslutningstagere og at hjælpe dem til at identificere det rette videns- og beslutningsgrundlag for at implementere de rigtige energiløsninger lokalt.

AGENDA

Moderator: Tommy Olsen, Gate 21

Rapporteur: Kaj Leonhart Petersen, EC Network

13:00 Velkomst og intro

- Velkommen og tour de table blandt deltagerne
- Kort resume af konklusionerne fra seneste roundtables
- Introduktion til dagens session – nøglespørgsmål

13:15 Udfordringer og muligheder i Område 4

Oplæg ved Henrik Bielefeldt, Chef for Projektudvikling, SUSTAIN

Inspirationsindlæg vedrørende udfordringer med udvikling og finansiering af den grønne omstilling i nuværende områder uden for fjernvarmenettet.

13:45 Debat om håndtering af udfordringer

- Debat om hvordan man bedst muligt håndterer udfordringerne ved implementering af den grønne omstilling i område 4 i
- Deltagere inviteres til at byde ind med pitches omkring igangværende aktiviteter, herunder regionerne

14:35 Opsamling

14:45 Slut på sessionen – kaffepause

NØGLESPØRGSMÅL TIL DISKUSSIONEN

- Hvordan overkommes de praktiske udfordringer i udviklingen af projekterne, finansielt og organisatorisk? Hvem skal gennemføre projekterne? Kan der etableres attraktive private finansieringsløsninger der matcher Kommunekredit? Kan man nå ud til alle i landdistrikterne med tekniske og finansielle løsninger?
- Hvad skal der iværksættes af støtteordninger og andre foranstaltninger, herunder for eksempel one-stop-shop lignende strukturer, for at kunne håndtere disse udfordringer (kan føde ind i debatten under det afsluttende panel)?

Konklusioner og anbefalinger fra sessionen vil blive præsenteret i det afsluttende panel.

DELTAGERE

Alfabetisk rækkefølge

Session 1 om Private Boliger

Anders Bræstrup	Udviklingskonsulent	Region Syddanmark
Anne Branderup	Seniorprojektleder	ProjectZero
Hanne Mousing	Senior Forretningsudvikler	Jyske Bank / Jyske Realkredit
Hasnain Aslan	Seniorprojektleder	GATE 21
Jette Lassen	Forretningsudvikler - bolig	Sydbank A/S
Katrine Bjerre	Direktør	SYNERGI
Lars Boe	Afdelingsdirektør	Totalkredit
Lars Ravn Knudsen	Kontorchef	Finans Danmark
Malin Nordgaard	Chief Consultant	Realkredit Danmark
Mia Beck	Chief Consultant, Sustainability	Danske Bank
Niklas Allamand Dib	CEO	Bodil Energi
Nils Daugaard	Partner	EC Network
Pia L. Lorenzen	Afdelingsdirektør	Sydbank A/S
Rikke Lock	Projektleder COHEAT	Middelfart Kommune
Sonja Stabel	Forretningsudvikler - Bolig	Sydbank A/S

Session 2 om Finansiering af den Grønne Omstilling i Område 4

Christian Simonsen	Erhvervsrådgiver	Merkur Andelskasse
Dorte Østergaard	Afdelingsleder / Projektleder	PlanEnergi
Gitte Larsen	Chefkonsulent i Klimasekretariatet	Helsingør Kommune
Henrik Bielefeldt	Chef for Projektudvikling	Sustain
Kaj Leonhart Petersen	Partner	EC Network
Lea Munkholm	Specialkonsulent	Region Midt
Martin Dam Wied	Afdelingschef	Green Power Denmark
Nanna Skov Larsen	Konsulent	Region Hovedstaden
Nicholas Hansen	Seniorkonsulent	Finans Danmark
Stephan Krabsen	Community manager	EBO Consult
Tommy Olsen	Projektleder	GATE 21
Torben Clemensen	Kundechef	Spar Nord Bank